EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.5.20.
COM(2020) 204 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tagállamok által a nemzeti cselekvési terveikben meghatározott nemzeti célok végrehajtása során szerzett tapasztalatokról és a peszticidek fenntartható használatáról szóló 2009/128/EK irányelv végrehajtásában elért haladásról

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unióban a peszticidek[1] engedélyezésével és használatának ellenőrzésével kapcsolatban a világ egyik legszigorúbb, ha nem épp a legszigorúbb rendszerének előnyeit élvezhetjük. A peszticidek fenntartható használatáról szóló 2009/128/EK irányelv[2], az 1107/2009/EK rendelet[3], a 396/2005/EK rendelet[4], az (EU) 2017/625 rendelet[5] és az 1185/2009/EK rendelet[6] adja a peszticidek biztonságos és fenntartható használatának jogszabályi hátterét az Európai Unióban.

A peszticidekre vonatkozó e keretrendszer célja minimalizálni a peszticidek emberi egészségre és a környezetre kifejtett hatását a tőlük való függőség csökkentésével, valamint a kis kockázatú és nem vegyi peszticidek használatának fokozásával.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv intézkedések széles körét vázolja fel, amelyekkel megvalósítható a peszticidek fenntartható használata a kockázatok és az emberi egészségre és a környezetre kifejtett hatások mérséklésével. Ennek egyik meghatározó eleme az integrált növényvédelem bevezetése, valamint a peszticidektől való függőség csökkentése érdekében az alternatív megközelítések vagy technikák támogatása. A jelenlegi és a jövőbeli közös agrárpolitika (KAP) több olyan eszközt is magában foglal, amely segíti a felhasználók számára az integrált növényvédelem megvalósítását[7].

---

1 A „peszticidek” kifejezés ezen jelentés keretében a 2009/128/EK irányelv 3. cikke 10. pontjának a) alpontjában meghatározott növényvédő szereket takarja.

2 Az Európai Parlament és a Tanács 2009/128/EK irányelve (2009. október 21.) a peszticidek fenntartható használatának elérését célzó közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról, HL L 309., 2009.11.24., 71–86. o.

3 Az Európai Parlament és a Tanács 1107/2009/EK rendelete (2009. október 21.) a növényvédő szerek forgalomba hozataláról valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről, *HL L 309., 2009.11.24., 1–50. o.*

4 Az Európai Parlament és a Tanács 396/2005/EK rendelete (2005. február 23.) a növényi és állati eredetű élelmiszerekben és takarmányokban, illetve azok felületén található megengedett növényvédőszer-maradékok határértékéről, valamint a 91/414/EGK tanácsi irányelv módosításáról, *HL L 70., 2005.3.16., 1–16. o.*

5 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/625 rendelete (2017. március 15.) az élelmiszer- és takarmányjog, valamint az állategészségügyi és állatjóléti szabályok, a növényegészségügyi szabályok, és a növényvédő szerekre vonatkozó szabályok alkalmazásának biztosítása céljából végzett hatósági ellenőrzésekről és más hatósági tevékenységekről, továbbá a 999/2001/EK, a 396/2005/EK, az 1069/2009/EK, az 1107/2009/EK, az 1151/2012/EU, a 652/2014/EU, az (EU) 2016/429 és az (EU) 2016/2031 európai parlamenti és tanácsi rendelet, az 1/2005/EK és az 1099/2009/EK tanácsi rendelet, valamint a 98/58/EK, az 1999/74/EK, a 2007/43/EK, a 2008/119/EK és a 2008/120/EK tanácsi irányelv módosításáról, és a 854/2004/EK és a 882/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 89/608/EGK, a 89/662/EGK, a 90/425/EGK, a 91/496/EGK, a 96/23/EK, a 96/93/EK és a 97/78/EK tanácsi irányelv és a 92/438/EGK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet), *HL L 95., 2017.4.7., 1–142. o.*

6 Az Európai Parlament és a Tanács 1185/2009/EK rendelete (2009. november 25.) a peszticidekre vonatkozó statisztikákról, *HL L 324., 2009.12.10., 1–22. o.*

7 Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, valamint az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális

Mivel a mezőgazdaság az Unió területén változatos képet mutat, a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv nagyrészt a tagállamok szintjén bevezetendő intézkedésekre alapoz. Előírja a tagállamok számára nemzeti cselekvési tervek kidolgozását, amelyekben meghatározzák mennyiségi céljaikat, célkitűzéseiket, az intézkedéseiket és az ütemterveket. A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv teljes mértékű végrehajtásával csökkennének az emberi egészséget és a környezetet érintő kockázatot, valamint csökkenne a peszticidektől való függőség mértéke.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján a Bizottságnak jelentést kell terjesztenie az Európai Parlament és a Tanács elé a tagállamok által a nemzeti cselekvési terveikben ezen irányelv célkitűzéseinek elérése érdekében meghatározott nemzeti célok végrehajtása során szerzett tapasztalatokról. Emellett a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 16. cikke alapján a Bizottságnak rendszeres jelentéseket kell készítenie az Európai Parlament és Tanács számára az irányelv végrehajtása terén haladásról. Ez a jelentés ennek a jelentéstételi kötelezettségnek tesz eleget.

Egyre nagyobb mértékű a társadalmi tudatosság az élelmiszer-termelés fenntarthatóságával kapcsolatban, amelynek fontos része a peszticidek fenntartható használata, ahogyan az az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjében[8] és az Európai Bizottság „Fenntartható Európa 2030-ra” című vitaanyagában[9] is tükröződik. Ez a tudatosság 2017-ben egy európai polgári kezdeményezésben[10] nyilvánult meg, amelyben a polgárok többek között arra szólítják fel a Bizottságot, hogy határozzon meg a peszticidek használatának csökkentésére vonatkozó, az Unió egészére érvényes, kötelező jellegű célszámokat. Az európai polgári kezdeményezésre adott válaszában[11] a Bizottság vállalta, hogy ezt a jelentést lehetőségként használja fel annak felmérésére, hogy kellő mértékű előrelépések következtek-e be a peszticidekkel kapcsolatos kockázatok csökkentése terén. Amennyiben az eredmények nem kielégítők, a Bizottság vállalta, hogy mérlegeli a peszticidek

---

Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló 1303/2013/EU rendelet.
Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013/EU rendelet.
A közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról szóló 1306/2013/EU rendelet.
A közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP-stratégiai terv) nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló rendeletre irányuló javaslat, COM(2018) 392.

8 A következő címen érhető el: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

9 A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/commission/files/reflection-paper-towards-sustainable-europe_hu

10 A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2017/000002

11 A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2017/HU/C-2017-8414-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF

kockázatának csökkentésére vonatkozó, az Unió egészére érvényes, kötelező jellegű célszámok megállapítását.

Emellett a Számvevőszék nemrég közzétett egy jelentést „A növényvédelmi szerek fenntartható használata” címmel[12], amelyben felmérték, hogy a Bizottság és a tagállamok által bevezetett intézkedések csökkentették-e a peszticidek alkalmazásával kapcsolatos kockázatokat, és hogy a vonatkozó jogszabályok hatékony ösztönzést nyújtanak-e a peszticidektől való függőség csökkentésére. A jelentés több ajánlást is tesz a Bizottság számára, beleértve az integrált növényvédelem elveinek gyakorlati kritériumokra való lefordítását, valamint a peszticidekre vonatkozó statisztikák és a harmonizált mutatók javítását.

Jelentősen csökken a mezőgazdasági ökoszisztémák biológiai sokfélesége, amit a mezőgazdasági területeken élő madárpopulációk, valamint az Európai Unió egyes területein a rovarpopulációk csökkenése mutat. Egyéb tényezők mellett a peszticidhasználatot azonosították ezen változások egyik fő okaként.

A Bizottság a társadalom fenntarthatósággal kapcsolatos aggályaira az európai zöld megállapodás[13] keretében válaszol, különösen pedig az „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiában, valamint a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiában. Ezek a kezdeményezések támogatni fogják az egészséges ökoszisztémákat és a biológiai sokféleséget, valamint a fenntarthatóbb élelmiszer-termelési rendszereket és az egészségesebb étrendet, miközben fenntartható megélhetést biztosítanak a termelők számára, és jó minőségű, tápláló élelmiszert a fogyasztók számára. Elismert tény, hogy ezen törekvések megvalósításához innovatív technológiákra van szükség.

Ez a jelentés a következő információforrásokon alapul:

- a Bizottsággal 2019. március 31-ig közölt, angol nyelven elérhető 15 felülvizsgált nemzeti cselekvési terv[14],
- a Bizottság 2017 októberében minden tagállam részére kiküldött levelére adott válaszok, amely levelek felvázolják az eredeti nemzeti cselekvési tervek specifikus gyenge pontjait,
- a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása terén elért általános előrehaladást vizsgáló, a Bizottság által 2018-ban négy tagállamban[15] és 2019-ben hét tagállamban[16] lefolytatott ellenőrzések,

[12] A következő címen érhető el: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_05/SR_Pesticides_HU.pdf

[13] COM(2019) 640 final: Az európai zöld megállapodás

[14] Ausztria, Belgium, Ciprus, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Írország, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Portugália, Spanyolország és Szlovénia

[15] Bulgária, Franciaország, Magyarország és Spanyolország

[16] Ausztria, Ciprus, Görögország, Írország, Litvánia, Portugália és Románia

- a Bizottság 2018 októberében négy tagállam[17] részére kiküldött levelére adott válaszok, amelyek részletesebben rávilágítanak az eredeti nemzeti cselekvési tervek specifikus gyenge pontjaira,
- 24 tagállam[18] válaszai a Bizottság 2018 decemberében lefolytatott felmérésére az eredeti nemzeti cselekvési tervek felülvizsgálatával kapcsolatban,
- a tagállamok által a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv munkacsoportja Bizottság által szervezett ülésein benyújtott információk,
- A Bizottság által kidolgozott, a tagállamok által a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyes cikkeinek végrehajtása terén elért eredmények számszerűsítésére szolgáló megfelelés-ellenőrzési mutató eredményei (melléklet). A megfelelés-ellenőrzési mutató lehetővé teszi a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyes cikkeinek való megfelelés szintjének európai uniós szintű mérését a fent említett információforrások és a tagállamokkal folytatott közvetlen kommunikáció alapján.

A Bizottságnak a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel foglalkozó honlapján, mindegyik nemzeti cselekvési terv (eredeti és felülvizsgált) megtalálható (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/nap_en). Az ellenőrzésekről szóló jelentések a http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/ webhelyen érhetők el.

2. NEMZETI CSELEKVÉSI TERVEK

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 4. cikke kötelezte a tagállamokat arra, hogy 2012. november 26-ig tájékoztassák a Bizottságot és a többi tagállamot nemzeti cselekvési terveikről. Ezekben a nemzeti cselekvési tervekben mennyiségi jellegű célkitűzéseket, célértékeket, intézkedéseket és ütemterveket kellett volna meghatározni a peszticidhasználat emberi egészségre és környezetre jelentett kockázatainak és hatásainak csökkentése érdekében. Emellett a tagállamoknak előírták a nemzeti cselekvési tervek ötévente történő felülvizsgálatát.

A tagállamok több mint kétharmada nem végezte el az eredeti nemzeti cselekvési terv felülvizsgálatát a jogszabályban meghatározott ötéves határidőn belül.

Az ötéves határidőn belül összesen nyolc tagállam fejezte be az eredeti nemzeti cselekvési terve felülvizsgálatát[19]. A felülvizsgálatot követően hét tagállamban fogadtak el új nemzeti

[17] Ciprus, Luxemburg, Málta és Románia

[18] Ausztria, Bulgária, Horvátország, Cseh Köztársaság, Dánia, az Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Lettország, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Írország, Olaszország Portugália, Románia, Svédország, Szlovákia és Szlovénia

cselekvési tervet, míg Németország nem vezetett be jelentős változtatásokat, mivel az eredeti nemzeti cselekvési tervet kellően rugalmasnak ítélte. Ezen jelentés közzétételének időpontjában további tizenhárom tagállam[20] végezte már el eredeti nemzeti cselekvési terve felülvizsgálatát, azonban nem az ötéves határidőn belül. A fennmaradó hét tagállam nem végezte el az eredeti nemzeti cselekvési terv felülvizsgálatát.

Az eredeti nemzeti cselekvési tervek felülvizsgálata alapján a tagállamok csupán elenyésző kisebbségben azonosítottak konkrét példákat a hasznos célértékekre és mutatókra.

Az eredeti nemzeti cselekvési tervek felülvizsgálata alapján három tagállam[21] azonosított hasznos célértékeket. Németország a környezetre jelentett esetleges kockázatok tekintetében az 1996–2005 közötti átlagértékhez képest 30 %-os csökkenést tűzött ki célul 2023-ra. Dánia a 2011-es értékhez viszonyítva 2015 végéig elérendő 40 %-os csökkenést tűzött ki célul a peszticidterhelés-mutató[22], és 40 %-os csökkenést a különös aggodalomra okot adó anyagok terhelésének tekintetében. Végezetül pedig Franciaország célkitűzése a növényvédő szerek használatának a 2015-ös értékhez viszonyítva 25 %-kal való csökkentése 2020-ig és 50 %-os csökkentése 2025-ig.

Egyes tagállamok hasznos célértékként jelölték meg az eredeti nemzeti cselekvési tervekben a kezelők képzésére és a peszticidek kijuttatásához használt berendezések tesztelésére vonatkozó (a továbbiakban megfelelőségen alapuló célértéknek nevezett) célértékeket. Bár ezek jogszabályi követelmények, nézetük szerint a célértékek nemzeti cselekvési terv keretében történő meghatározása segített megerősíteni a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvnek való megfelelés fontosságát ezeken a területeken.

Az eredeti nemzeti cselekvési tervek felülvizsgálata alapján három tagállam[23] emelt ki a kockázatcsökkentésre vonatkozó hasznos célértékeket. Ilyen célértékek voltak például a SYNOPS kockázati mutató[24] Németországban, a peszticidterhelés-mutató Dániában és az egészségi és környezeti kockázati mutató Svédországban[25]. Más tagállamok a különféle mutatók helyett bizonyos mérőszámokat emeltek ki, amelyeket hasznosnak találtak. Ilyenek

[19] Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Litvánia, Luxemburg, Németország és Spanyolország

[20] Ciprus, a Cseh Köztársaság, Észtország, Finnország, Írország, Lengyelország, Lettország, Magyarország, Málta, Portugália, Románia, Svédország és Szlovénia

[21] Dánia, Franciaország, és Németország

[22] A dán nemzeti cselekvési terv a peszticidterhelés-mutatót úgy határozza meg, mint annak a mutatóját, hogy az értékesítési adatok alapján mekkora az egészségre és a környezetre jelentett potenciális teljes terhelés a peszticidek környezeti és egészségügyi jellemzői alapján.

[23] Dánia, Németország és Svédország

[24] A SYNOPS kockázati mutató egy, a növényvédő szerek környezetre jelentett potenciális kockázatát felmérő modell https://www.nap-pflanzenschutz.de/en/practice/assessment-of-pesticide-use/risk-analysis-synops/.

[25] A mutató leírását a svéd nemzeti cselekvési terv tartalmazza, amely a következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_swe_en.pdf.

voltak többek között az adagszámok[26], az élelmiszerekben található hatóanyag-maradékanyagok, vízben kimutatott hatóanyagok, a képzett személyek száma, valamint a piacon elérhető növényvédőszerek mennyisége.

A legtöbb tagállam a felülvizsgált nemzeti cselekvési tervben nem foglalkozott a Bizottság által az eredeti nemzeti cselekvési tervben azonosított gyenge pontokat, emiatt a felülvizsgált nemzeti cselekvési tervek nagy része nem kellően ambiciózus és nem határoz meg magas szintű, eredményfókuszú célértékeket a növényvédő szerekkel kapcsolatos kockázat és az azoktól való függőség mérséklése céljából.

A Bizottsággal 2019. március 31-ig közölt 15 felülvizsgált nemzeti cselekvési terv közül 13[27] a kockázatok csökkentésére helyezi a hangsúlyt, míg Franciaország és Luxemburg általában véve a felhasználás csökkentésére összpontosít, így csökkentve a kockázatot.

Csupán három tagállam[28] határoz meg egyértelmű, magas szintű, eredményfókuszú célértékeket a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján. Dánia a peszticidterhelés-mutatóra nézve 1,96-os célértéket határozott meg, vagyis megtartotta az eredeti nemzeti cselekvési tervben kitűzött célértéket. Franciaország a növényvédő szerek használatának 25 %-os csökkentését célozta meg 2020-ig és 50 %-os csökkentését 2025-ig, a gazdaságok bevételének hátrányos befolyásolása nélkül. Végül pedig Luxemburg a növényvédő szerek használatának 50 %-os csökkentését jelölte ki magas szintű célként 2030-ra.

A többi tagállam célértékei intézkedés- vagy megfelelőség-alapúak. Lengyelország kialakított egy mutatót[29], amely az 1107/2009/EK rendelet bizonyos aspektusainak, például az engedélyezett növényvédő szerek használatának, illetve a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv bizonyos aspektusainak, például a hivatásos felhasználók képzését előíró követelménynek való megfelelőségen alapul, és ennek a mutatónak az eredménye alapján határoz meg egy magas szintű célértéket. Spanyolország és Belgium egyaránt világos célokat tűznek ki, de ezek mindegyike ágazatspecifikus és intézkedésekre vonatkozik, például a tájékoztató kampányok éves számára vagy a kialakítandó bemutató gazdaságok számára, nem pedig számszerűsíthető hatásokra, mint például az integrált növényvédelmet megvalósító hivatásos felhasználók száma. Szlovénia és Finnország is a már

[26] Az adagszám kiszámítása az értékesítési adatokon alapul, és a Franciaországban országos szinten évente az összes növény esetében alkalmazott kezelések számának átlaga https://agriculture.gouv.fr/quest-ce-que-le-nodu.

[27] Ausztria, Belgium, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Finnország, Írország, Lengyelország, Litvánia, Málta, Portugália, Spanyolország és Szlovénia

[28] Dánia, Franciaország, és Luxemburg

[29] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_nap_pol-rev-2018_en.pdf

meglévő jogszabályi követelményekkel egyező célokat tűz ki, például minden érintett kezelő képzését, valamint hogy az ellenőrzések során nem találhatnak lejárt növényvédő szereket.

A nemzeti cselekvési terv átfogó céljának észszerű mértékű ambíciót kell mutatnia, azonban a felülvizsgált nemzeti cselekvési tervek többségéből ez hiányzik. Ezt jól látható például Ciprus esetében, ahol az egyik cél a Cipruson előállított élelmiszerek esetében a maximális szermaradék-határértéket meghaladó értékek előfordulásának 3 %-ra való csökkentése, valamint Spanyolország – egy csaknem egymillió gazdasággal bíró tagállam[30] – esetében, ahol a kitűzött cél legalább két kísérleti gazdaság létrehozása az integrált növényvédelem népszerűsítése céljából.

A felülvizsgált nemzeti cselekvési tervek mindössze felében azonosítottak prioritást élvező elemeket vagy helyes gyakorlatokat, és csak egyetlenben azonosították a különös aggodalomra okot adó hatóanyagokat.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 15. cikke (2) bekezdésének c) pontja alapján a tagállamok kötelesek prioritást élvező elemeket vagy helyes gyakorlatokat meghatározni nemzeti cselekvési tervükben. Ilyen prioritást élvező elemek lehetnek például a kiemelt figyelmet igénylő hatóanyagok, növények, régiók vagy gyakorlatok. Felülvizsgált nemzeti cselekvési tervében öt tagállam[31] azonosított prioritást élvező hatóanyagokat. Több tagállam, például Franciaország, Spanyolország és Lengyelország is azonosított kisebb jelentőségű növényeket, és prioritást élvező elemként kiterjesztette az ezekre a növényekre vonatkozó, a károsítók elleni védekezéshez használt módszerek körét. Végezetül pedig egyik felülvizsgált nemzeti cselekvési tervben sem azonosítottak prioritást élvező régiókat vagy helyes gyakorlatokat.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján a nemzeti cselekvési terveknek tartalmazniuk kell olyan mutatókat, amelyekkel nyomon követhető a különös aggodalomra okot adó hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerek felhasználása. Franciaország az egyetlen tagállam, amely rendelkezik a nemzeti cselekvési tervben a különös aggodalomra okot adó hatóanyagok felhasználásának nyomon követéséről. Nyomon követi a rákkeltő, mutagén, vagy reprodukciót károsító anyagként besorolt hatóanyagok évente értékesített mennyiségét.

Bár hivatalosan egyik felülvizsgált nemzeti cselekvési terv sem azonosított a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 15. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerinti helyes gyakorlatokat, mindegyik nemzeti cselekvési terv tartalmaz bizonyos intézkedéseket, amelyek

[30] A következő címen érhető el: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en

[31] Belgium, Dánia, Franciaország, Luxemburg és Szlovénia

tekinthetők helyes gyakorlatnak. A Bizottság ellenőrzései során számos példát talált arra, amikor a tagállamok túlteljesítették a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv minimális követelményeit. Ezek közé tartoztak a következők:

- Dánia, Luxemburg és Írország is előírja, hogy a növényvédő szerek nem szakemberek általi felhasználásra történő értékesítése esetén rendelkezésre kell állnia tanácsadás céljából egy képzett és bizonyítvánnyal rendelkező személynek, míg Franciaország betiltotta a nem szakemberek általi felhasználásra szánt növényvédő szerek önkiszolgáló értékesítését,
- Belgium tervezi – az egyszerű és a kis kockázatú anyagok kivételével – az összes vegyi növényvédő szer nem szakemberek részére történő értékesítésének betiltását, valamint a nem szakemberek általi felhasználásra szánt növényvédő szerek reklámozásának betiltását,
- Csehország 2022-ig tervezi bevezetni a növényvédő szerek szakemberek általi összes felhasználásának kötelező internetes alapú rögzítését, így elősegítve a vizek célzottabb monitorozását,
- Spanyolország tervezi egy olyan információtechnológiai alkalmazás kifejlesztését, amellyel minden, növényvédő szereket érintő tranzakció elektronikusan rögzíthető lesz, és célul tűzte ki, hogy ezt a rendszert a nemzeti cselekvési terv időszakán belül legalább a forgalmazók 50 %-a használja,
- Spanyolország a vállalkozók tulajdonában lévő, peszticidek kijuttatásához használt berendezések gyakoribb vizsgálatát írja elő, mivel ezeket a berendezéseket valószínűleg gyakrabban és nagyobb kiterjedésű területen használják,
- Szlovénia minden új, peszticidek kijuttatásához használt berendezés kötelező regisztrációját írja elő, amely során minden esetleges hibára ki kell térni, ahelyett, hogy ezeket öt évvel később, az első kötelező ellenőrzés alkalmával fedeznék fel,
- Belgium célkitűzése, hogy a peszticidek kijuttatásához használt berendezések 100 %-a alacsony elsodródást biztosító szórófejjel legyen felszerelve a nemzeti cselekvési terv időszakán belül,
- Írország államilag finanszírozott, integrált mezőgazdasági oktatási, kutatási és szaktanácsadási rendszerrel rendelkezik, ami segít biztosítani, hogy a termelők naprakész és releváns információkkal rendelkezzenek az integrált növényvédelemmel kapcsolatban,
- Dánia a permetezési és precíziós technológiákkal kapcsolatos partnerség kialakítását tervezi, így támogatva a globális helymeghatározó rendszerhez (GPS) és a drónokhoz hasonló eszközök elterjedését, ezzel jó példát mutatva a különböző érdekelt felekkel a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv célkitűzéseinek megvalósítása érdekében történő együttműködésre.

3. HARMONIZÁLT KOCKÁZATI MUTATÓK

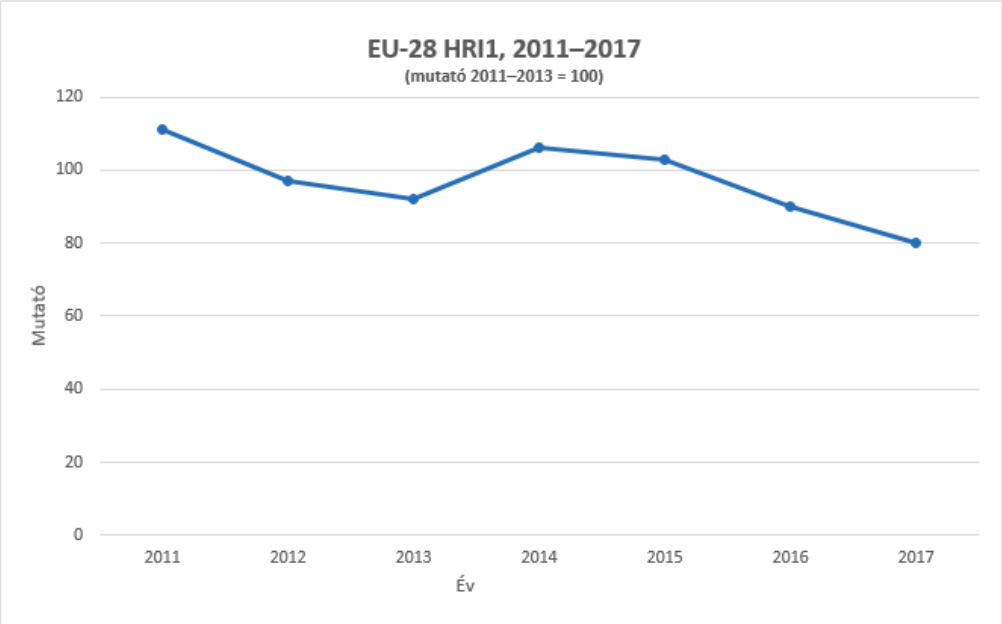
A Bizottság két harmonizált kockázati mutatót dolgozott ki, amelyek azt mutatják, hogy bár az eladott növényvédő szerekből eredő kockázatok mértéke csökken, a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv hatálybalépése óta jelentős növekedés következett be a rendkívüli engedélyezésekre vonatkozó mutatóban.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott kötelezettségeknek megfelelően a 2019/782 bizottsági irányelvvel[32] harmonizált kockázati mutatók kerültek meghatározásra. Ez összhangban állt a „Tiltsák be a glifozátot és védjék meg az embereket és a környezetet a mérgező növényvédő szerektől!” európai polgári kezdeményezésre válaszul adott kötelezettségvállalással is. Ezek a mutatók lehetővé teszik a Bizottság számára a növényvédő szerekkel kapcsolatos kockázatok terén a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv keretében összességében elért haladás számszerűsítését.

Az első harmonizált kockázati mutató az egyes tagállamokban forgalomba hozott (értékesített) növényvédő szerek mennyiségén alapul, míg a második az egyes tagállamok által az 1107/2009/EK rendelet 53. cikke alapján kiadott rendkívüli engedélyek számán. Mindkét mutató esetében súlyozás segítségével tükrözik az érintett hatóanyagok lényegi veszélyes tulajdonságait. Ezen mutatók kiszámításához helyénvaló egy három évet felölelő alapértéket figyelembe venni, mivel a felhasznált növényvédő szerek mennyisége és jellege az egyes évek között a károsítók okozta fertőzések kiterjedésének és súlyosságának megfelelően egyaránt változik.

[32] A Bizottság (EU) 2019/782 irányelve (2019. május 15.) a 2009/128/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a harmonizált kockázati mutatók meghatározása tekintetében történő módosításáról, C/2019/3580, *HL L 127., 2019.5.16., 4–10. o.*

1. ábra Az 1. harmonizált kockázati mutató (HRI 1) változásai a 2011, 2012 és 2013 átlagán alapuló 100-as alapértékhez viszonyítva.

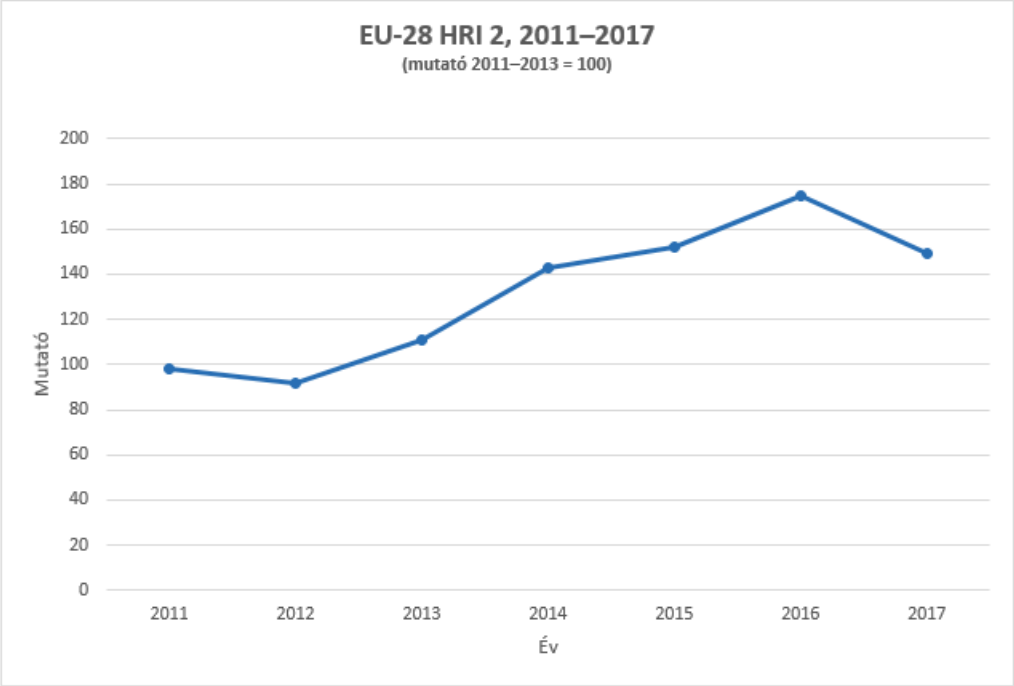


Forrás: Európai Bizottság

Az 1. harmonizált kockázati mutató az alapidőszaktól 2017-ig a kockázat 20 %-os csökkenését mutatja annak ellenére, hogy a forgalomba hozott növényvédő szerek mennyisége ezen időszak alatt viszonylag állandó maradt[33]. Ez a kevésbé kockázatos anyagok szélesebb körben való felhasználása felé való elmozdulásra utal. Ugyanakkor még mindig fennáll a kockázatok további csökkentésének lehetősége a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv jobb végrehajtásával és az integrált növényvédelem szélesebb körben való alkalmazásával, beleértve a károsítók elleni védekezésre vonatkozó, nem vegyi technológiák szélesebb körben való felhasználását.

[33] A következő címen érhető el: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=aei_fm_salpest09&lang=en

2. ábra A 2. harmonizált kockázati mutató (HRI 2) változásai a 2011, 2012 és 2013 átlagán alapuló 100-as alapértékhez viszonyítva



Forrás: Európai Bizottság

A 2. harmonizált kockázati mutató az alapidőszaktól 2017-ig 50 %-os növekedést mutat. Ez a mutató a rendkívüli engedélyezések a növényvédő szerekben található hatóanyagok lényegi veszélyes tulajdonságaival súlyozott számán alapul. Az egyedi rendkívüli engedélyezések mértéke (és ennek megfelelően a felhasznált növényvédő szerek mennyisége) azonban széles skálán mozog, például nagyon kis jelentőségű növények esetén pár hektáros felhasználástól kezdve a nagyüzemi szántóföldi növényeken történő, széles körben való felhasználásig más esetekben. Mivel a 2011–2017 közötti időszakban ilyen rendkívüli engedélyeket kiadó tagállamok nem minden esetben rögzítették azonos módon a felhasznált növényvédő szerek mennyiségét, illetve más kapcsolódó információkat, nem volt lehetséges ennél kifinomultabb mutató kidolgozása.

Az engedélyeket számos különféle okból adják meg, beleértve a felmerülő növényegészségügyi problémákat, valamint az 1107/2009/EK rendelet 3. cikkének 26. pontjában meghatározott kisebb jelentőségű felhasználást. Egyes esetekben ezek az engedélyek fontos részét képezik az új károsítók elleni uniós védekezési stratégiának, mivel a tagállamok ezeket az engedélyeket a károsító kimutatását követően viszonylag hamar meg tudják adni. Azonban az ilyen engedélyek számában bekövetkező jelentős emelkedés annak tudható be, hogy a tagállamok az alábbiakban kifejtett okokból nem hajtják végre teljes mértékben a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv és az 1107/2009/EK rendelet rendelkezéseit.

A 2. harmonizált kockázati mutatóban látható trend azt mutatja, hogy egyelőre vagy még nem elérhetők a károsítók elterjedését megelőző alternatív technológiák, amelyekkel csökkenthető a növényvédő szerektől való függőség, vagy nem kellő mértékben használják azokat. Rávilágít emellett annak szükségességére is, hogy a tagállamok teljesítsék az 1107/2009/EK rendeletben foglalt, a növényvédő szerek engedélyezésére vonatkozó döntéshozatal határidőivel kapcsolatos jogi kötelezettségeiket, és hogy teljes mértékben kihasználják a rendelet 51. cikkében a kisebb jelentőségű felhasználásokra vonatkozóan előirányzott lehetőségeket (az engedély kiterjesztése kisebb jelentőségű felhasználásokra). Ez segítene a termelők számára rendelkezésre álló, rendszeresen engedélyezett növényvédő szerek körének kiterjesztésében, ahogyan azt a növényvédő szerekre és növényvédőszer-maradékokra vonatkozó uniós jogszabályokra (1107/2009/EK rendelet és 396/2005/EK rendelet) vonatkozó REFIT-értékelésben[34] is megállapították.

A tagállamok kötelesek kiszámítani mind az 1., mind a 2. harmonizált kockázati mutatót annak érdekében, hogy azonosítsák a bizonyos hatóanyagok felhasználásában mutatkozó tendenciákat, valamint, hogy prioritást élvező elemeket azonosítsanak, például kiemelt figyelmet igénylő hatóanyagokat, növényeket és régiókat, vagy helyes gyakorlatokat. A tagállamok emellett ezen értékelések eredményeit kötelesek közölni a Bizottsággal és a többi tagállammal, és ezeket az információkat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenniük. Eddig húsz tagállam számította ki és tette közzé az 1. és 2. harmonizált kockázati mutatót, de csak kevés tagállam határozta meg az egyes hatóanyagok felhasználási tendenciáit, azonosított prioritást élvező elemeket vagy helyes gyakorlatokat[35].

Mind az 1., mind a 2. harmonizált kockázati mutató a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 15. cikkével összhangban álló magas szintű mutató. A tagállamok továbbra is alkalmazhatják a már meglévő nemzeti mutatóikat, vagy bevezethetnek egyéb megfelelő mutatókat azok mellett, hogy jobban tükrözzék a területükön releváns kockázatok tendenciáit.

Végezetül pedig a Bizottság vállalta, hogy a tagállamokkal együtt további harmonizált kockázati mutatókat dolgoz ki, figyelembe véve az új adatforrásokat, hogy jobban felmérjék a növényvédő szerek felhasználásával és az azoktól való függéssel kapcsolatos kockázatok alakulását. A Bizottság e területen kifejezetten elsődleges prioritásként határozta meg a 2. harmonizált kockázati mutató helyetti alternatíva kidolgozásának szükségességét, amely pontosabban tükrözné a rendkívüli engedélyezéssel kapcsolatos kockázatokat. Ez magában foglalná egy új mutató kialakítását, amely az ilyen engedélyezések számán, az egyedi engedélyezésekből eredő felhasználás mértékén (pl. a kezelt hektárok száma), valamint a felhasznált növényvédő szerek tulajdonságain alapulna, és így jobban tükrözné a rendkívüli engedélyezésekből eredő kockázatokat.

---

[34] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/refit_en

[35] Az egyes tagállamokra vonatkozó releváns információk a következő címen érhetők el: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators/trends-hri-ms_en

A harmonizált kockázati mutatókra vonatkozó részletesebb elemzés a következő címen érthető el: https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/harmonised-risk-indicators_en.

4. AZ IRÁNYELV ÁTFOGÓ VÉGREHAJTÁSA

A nemzeti cselekvési tervek felülvizsgálata terén széles körben fennálló késedelmek, valamint a legtöbb felülvizsgált nemzeti cselekvési terv esetében a magas szintű, eredményfókuszú célok meghatározásának hiánya ellenére a tagállamok az elmúlt két év során tettek előrelépéseket a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában. Azokban az esetekben, amikor az előrehaladás nem volt kielégítő, a Bizottság jelenleg többféle intézkedést mérlegel, többek között kötelezettségszegési eljárás megindítását.

A Bizottság 2017-es jelentésében[36] elismerte az elért jelentős haladást, de arra a következtetésre jutott, hogy a tagállamoknak többet kell tenniük a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása érdekében, hogy elérjék a környezet és az egészség célul tűzött javulását. A jelentés a peszticidek kijuttatásához használt berendezések vizsgálatát, a peszticidmérgezéses esetekre vonatkozó információkat, valamint az integrált növényvédelem végrehajtásának értékelését azonosította mint konkrét javítandó területeket.

A Bizottság megállapította, hogy a tagállamoknak felül kell vizsgálniuk és javítaniuk kell a nemzeti cselekvési tervek minőségét azáltal, hogy konkrét és mérhető célokat és mutatókat jelölnek ki a peszticidhasználat kockázatainak és hatásainak csökkentését célzó hosszú távú stratégia részeként. Ezek a célok lehetővé tennék a tagállamok számára a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában elért haladás nyomon követését, és szükség szerint a stratégiájuk módosítását.

A Bizottság többoldalú megközelítést alkalmazott a tagállamok általi végrehajtás gyengeségeinek kezelésére. A Bizottság 2017 októberében az egyedi nemzeti cselekvési tervek részletes felülvizsgálata alapján külön levelet küldött mindegyik tagállam részére, melyben körvonalazza azok konkrét gyenge pontjait. A tagállamokat sürgették, hogy vizsgálják meg ezeket a problémákat a nemzeti cselekvési tervük esetleges felülvizsgálata céljából.

[36] A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a tagállamok nemzeti cselekvési terveiről és a peszticidekről szóló 2009/128/EK irányelv végrehajtásában elért haladásról, COM(2017) 587, elérhető a következő címen: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_sup_report-overview_hu.pdf

A levelekre adott válaszok alapján a Bizottság célzott ellenőrzések sorát folytatta le, amelyekben értékelték a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtását tizenegy tagállamban, emellett pedig levelet küldött négy tagállam részére a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása bizonyos aspektusainak tisztázása érdekében.

Végezetül pedig a Bizottság kialakított egy, a megfelelés-ellenőrzési mutatót, amelynek segítségével összegezhető a tagállamok által a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyes cikkeinek végrehajtása terén elért előrehaladás. Ez a mutató a 2017 és 2019 közötti időszak során a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában összességében 10 %-os javulást mutat, ahogyan azt a melléklet is ismerteti.

A levelek e két csoportjára adott válaszok, az ellenőrzések eredményei, valamint a mutató által jelzett haladás alapján a Bizottság megállapítja, hogy 2017 óta a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása terén további előrelépések történtek. Például folyamatosan csökken a légi permetezéssel kezelt területek mérete, a tagállamok többsége átfogó rendszereket vezetett be a kezelők képzése és minősítése, valamint a peszticidek kijuttatásához használt berendezések vizsgálata céljából, bevezettek a vízi környezetek védelmét szolgáló, valamint a peszticidek biztonságos tárolását és kezelését biztosító intézkedéseket.

Azonban egyes tagállamokban továbbra is maradtak konkrét gyenge pontok a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyes aspektusainak végrehajtása tekintetében. A leggyakoribb gyenge pontok a nemzeti cselekvési terv felülvizsgálatában fennálló késedelmekkel, a peszticidek kijuttatásához használt berendezések vizsgálatában fennálló késedelmekkel, valamint a tagállamok általi a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtását értékelő, például az integrált növényvédelemre irányuló ellenőrzések hiányosságaival kapcsolatosak. Azokban az esetekben, amikor az előrehaladás nem volt kielégítő, a Bizottság jelenleg többféle intézkedést mérlegel, többek között kötelezettségszegési eljárás megindítását.

4.1 INTEGRÁLT NÖVÉNYVÉDELEM

Az integrált növényvédelem végrehajtásának tagállamok általi értékelése továbbra is a legelterjedtebb gyenge pont a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában.

Az integrált növényvédelem meghatározása a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 3. cikkének 6. pontja szerint „az összes rendelkezésre álló növényvédelmi módszer gondos mérlegelése, majd ezt követően az olyan megfelelő intézkedések integrálása, amelyek csökkentik a károsítók populációi kifejlődésének lehetőségét, ugyanakkor a növényvédő

szerek alkalmazását és más beavatkozásokat a gazdaságilag indokolt szinten tartják, valamint csökkentik vagy a lehető legalacsonyabb szinten tartják az emberi egészséget vagy a környezetet fenyegető kockázatokat". A Bizottság az integrált növényvédelmet a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyik sarokkövének tekinti, és úgy véli, annak teljes mértékű végrehajtása elengedhetetlen a peszticidhasználattól való függőségünk csökkentéséhez.

Az integrált növényvédelem nyolc általános elvét a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv III. melléklete sorolja fel, azonban az irányelv nem határozza meg, hogyan alkalmazandók ezek az elvek a gyakorlatban, ennek meghatározását a tagállamokra bízza. Tekintettel a mezőgazdaság tagállamok közötti és tagállamokon belüli sokféleségére az éghajlat, a termelt növények és a termelési technológiák tekintetében, a szubszidiaritás elvét követve ezen kritériumokat nemzeti, vagy akár a nemzeti alatti szinten kell meghatározni. A tagállamok azonban nem alakították át az integrált növényvédelem általános elveit a felhasználók által alkalmazandó előíró jellegű és értékelhető kritériumokká. Emiatt a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak nem állnak rendelkezésére előíró jellegű és értékelhető kritériumok, amelyekkel megállapíthatnák az integrált növényvédelemnek való megfelelőséget, és ebből fakadóan korlátozott bizonyítékok vannak az integrált növényvédelem szisztematikus alkalmazására.

A jelenlegi és a jövőre nézve javasolt KAP jogszabályok előírják a tagállamok számára egy, a kedvezményezettek számára a területgazdálkodással és gazdaságirányítással, és különösen a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv 14. cikkében említett integrált növényvédelemre vonatkozó követelménnyel kapcsolatban tanácsadást nyújtó rendszer kialakítását. A rendszer keretében a kedvezményezettek és a termelők önkéntes alapon a helyes gazdálkodási gyakorlatokkal, például az integrált növényvédelemmel kapcsolatos tanácsadást vehetnek igénybe.

Minden tagállam tesz bizonyos intézkedéseket az integrált növényvédelem támogatására, de az alkalmazott mezőgazdaság-tudomány területén a közfinanszírozású kutatások léptéke jelentősen eltér az egyes tagállamok között. Emellett számos tagállamban elégtelenek a kutatókat és termelőket összekötő struktúrák, amelyeken keresztül a termelők könnyebben hozzáférhetnének a számukra szükséges gyakorlati tanácsokhoz.

Az integrált növényvédelem végrehajtásának értékelése terén a Bizottság 2017-es jelentésében megállapított gyenge pontok kezelésére a Bizottság „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért" címmel tanfolyamok sorozatát szervezte meg, valamint egynapos műhelytalálkozót szervezett az integrált növényvédelemmel kapcsolatban, hogy egy olyan keretrendszert biztosítson a tagállamok részére, amelyben azok meghatározhatják előíró jellegű és értékelhető kritériumaikat, amelyeket az integrált növényvédelem végrehajtásának értékeléséhez alkalmazhatnak.

Ugyanakkor hiába van számos jó példa az integrált növényvédelemmel kapcsolatos kutatásokra és annak támogatására a tagállamokban, az integrált növényvédelem végrehajtásának értékelése továbbra is az egyik leggyakoribb gyenge pont a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv alkalmazása terén. Ennek következményeképp a tagállamok nem tudták kiaknázni az integrált növényvédelem – többek között a károsítók elleni védekezést szolgáló, nem vegyi technológiák – nagyobb mértékű elterjedéséből fakadó jelentős előnyöket.

5. AZ IRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁT TÁMOGATÓ BIZOTTSÁGI INTÉZKEDÉSEK

Ebben a szakaszban a Bizottság által – többek között a Parlament kérésére – hozott, az irányelv végrehajtását támogató intézkedéseket mutatjuk be.

A Bizottság 2017-es jelentésének a Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2017. november 6-i ülésén történő ismertetését követően a miniszterek elismerték annak fontosságát, hogy megvalósuljanak a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv célkitűzései és felgyorsítsuk az integrált növényvédelem megvalósítását[37]. Az integrált növényvédelem elvei végrehajtásának javítása szempontjából kiemelt területként a kis kockázatú növényvédő szereket, a károsítók megfigyelésére szolgáló rendszereket, a pénzügyi támogatást, a nem vegyi növényvédő módszereket, valamint a harmonizált kockázati mutatókat azonosították.

Nemrég, 2019 februárjában az Európai Parlament a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtására vonatkozó, nem jogalkotási állásfoglalást fogadott el[38]. Ebben a Parlament sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a tagállamok általában véve nem értek el olyan fokú előrehaladást a végrehajtásban, amely elegendő lenne a peszticidhasználatból eredő kockázatok, valamint az attól való függőség csökkentésére. A Parlament ösztönözte, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a kockázatcsökkentésre, és kiemelte, hogy az integrált növényvédelmi gyakorlatok megvalósítása, például a nem vegyi alternatívák és a kis kockázatú növényvédő szerek alkalmazása különösen fontos szerepet játszanak a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv hiánytalan végrehajtásának elérése érdekében tett erőfeszítések szempontjából. Végül pedig felszólította a Bizottságot és a tagállamokat, hogy tegyenek meg egy sor intézkedést, amelyekkel javítható a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása. Ezek között szerepelt az integrált növényvédelem végrehajtásának értékelésével kapcsolatos iránymutatások kialakítása, a veszélyeztetett

[37] A következő címen érhető el: https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/agrifish/2017/11/06/

[38] Az Európai Parlament 2019. február 12-i állásfoglalása a peszticidek fenntartható használatáról szóló 2009/128/EK irányelv végrehajtásáról (2017/2284(INI)), elérhető a következő címen: https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0082+0+DOC+XML+V0//HU

csoportok és a lakosság védelme, nagyobb hangsúly fektetése a peszticidek kis kockázatú alternatíváinak kifejlesztésére, valamint a precíziós és digitális gazdálkodás támogatása a peszticidekből eredő kockázatok csökkentése érdekében.

5.1 JOBB KÉPZÉS A BIZTONSÁGOSABB ÉLELMISZEREKÉRT[39]

A Bizottság a tagállamokat a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” című tanfolyamokon keresztül támogatta.

A Bizottság 2015 és 2018 között 12 „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” című tanfolyamot szervezett a peszticidek kijuttatásához használt berendezésekkel tárgyában, amelyen 28 tagállamból több mint 200 tisztviselő vett részt. Ezek a tanfolyamok biztosították a tagállamok részére a peszticidek kijuttatásához használt berendezések vizsgálatára vonatkozó kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges ismereteket.

A Bizottság a peszticidek kijuttatásához használt berendezésekkel kapcsolatos „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” című tanfolyamok második sorozatát is megszervezte, ez 2019 harmadik negyedévében vette kezdetét. E hat tanfolyam középpontjából a vizsgálati és kalibrációs módszerek állnak, és mintegy 120 résztvevőt várnak.

A Bizottság emellett az integrált növényvédelem végrehajtására összpontosító „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” tanfolyamokat is szervezett. A 14 tanfolyamból álló sorozat 2018-ban indult, és 2020-ig tart. A képzéseket úgy alakították ki, hogy tükrözzék az Unió területén termelt különböző növényeket és a különböző agronómiai gyakorlatokat. Az ezeken a képzéseken megszerzett tudás felruházza a tagállamokat az integrált növényvédelem gazdaságok szintjén történő végrehajtásának értékeléséhez szükséges eszközökkel.

5.2 HATÓANYAGOK JÓVÁHAGYÁSA

A jóváhagyott nem vegyi, kis kockázatú, illetve egyszerű hatóanyagok száma következetesen növekvő tendenciát mutat.

A Bizottság többféle intézkedést is hozott a kis kockázatú növényvédő szerek forgalomba hozatalára irányuló eljárások felgyorsítása érdekében. Ezek többek között a

[39] A „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” a Bizottság egyik képzési kezdeményezése, amely az élelmiszerjogra és takarmányjogra, valamint az állategészségügyi és -jólléti és növényegészségügyi szabályokra terjed ki. További információkért kérjük, látogasson el a következő címre: https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en.

mikroorganizmusokra vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségek és értékelési módszertanok 2020 végéig történő aktualizálásának előtérbe helyezése, valamit „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” című képzések indítása 2020-ban a tagállamoknak a mikroorganizmusokra és egyéb biológiai peszticidekre vonatkozó kérelmek értékelésével kapcsolatos szakértelmének erősítése érdekében.

A jóváhagyott nem vegyi, kis kockázatú, illetve egyszerű hatóanyagok száma következetesen növekvő tendenciát mutat: 2009-ben 60-nál is kevesebb volt, míg 2019-ben csaknem 120 ilyen hatóanyag van. Ezek a hatóanyagok eszközöket adnak a termelők kezébe a károsítók elleni védekezésben, miközben csökkentik a növényvédő szerekkel kapcsolatos kockázatokat.

Emellett elkezdték kivonni a legveszélyesebb hatóanyagokat a növényvédelemben alkalmazott megoldások köréből, ahogyan azt a növényvédő szerekre és növényvédőszer-maradékokra vonatkozó uniós jogszabályokra (1107/2009/EK rendelet és 396/2005/EK rendelet) vonatkozó REFIT-értékelésben megállapították.

Azonban elismert, hogy szélesíteni kell a jóváhagyott nem vegyi, kis kockázatú, illetve egyszerű hatóanyagok körét, így több lehetőséget biztosítva a termelők számára a károsítók elleni védekezésben annak érdekében, hogy csökkentsük a legveszélyesebb hatóanyagoktól való függőségüket.

5.3 KUTATÁS ÉS INNOVÁCIÓ

A Bizottság számos kutatási projektet támogat, amelyek célja az alternatív növényvédő stratégiák, eszközök és technológiák körének bővítése, valamint a peszticidhasználat környezetre és emberi egészségre gyakorolt hatásainak felderítése.

A Bizottság a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogramon keresztül támogatja az integrált növényvédelmet támogató, fenntarthatóbb növényvédelmi stratégiák, eszközök és technológiák, például újfajta kis kockázatú szerek, biológiai védekezés és döntéstámogató eszközök kifejlesztését, valamint a peszticidhasználat környezetre és emberi egészségre kifejtett hatásainak felmérését célzó kutatási és innovációs tevékenységeket[40].

A 2. társadalmi kihívás keretében a Bizottság 159 millió eurót biztosított[41] az integrált növényvédelemmel, a kialakuló növényegészségügyi kockázatokkal, a vegyi peszticidek alternatíváival, illetve a döntéstámogató rendszerekkel kapcsolatos kutatások támogatására.

[40] A következő címen érhető el: 2. társadalmi kihívás, 2016–2017. évi munkaprogram, https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-food_en.pdf és a 2. társadalmi kihívás, 2018–2020. évi munkaprogram (SFS-04, SFS-05 és SFS-6) https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[41] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-plant-health_en.pdf

Ezenfelül e munkaprogram keretében 2020-ra tervezik egy koordinációs és támogató intézkedés finanszírozását, amelynek alapján kialakítanák az integrált növényvédelemmel foglalkozó bemutató gazdaságok egész Európára kiterjedő hálózatát, amelyre az előirányozott támogatás 6 millió euró[42]. A Bizottság a mezőgazdaság ellenálló képességének javítása érdekében az integrált növényvédelmen és a növényegészségügyön túl támogatja az ökológiai megközelítésekkel és biogazdálkodással kapcsolatos kutatásokat is[43].

Ezenfelül a mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó európai innovációs partnerség[44] (EIP-AGRI) összeköti a Horizont 2020 keretében finanszírozott európai kutatási és innovációs projekteket a vidékfejlesztési politika keretében országos és regionális szinten működő, kisebb operatív csoportokkal[45]. Az EIP-AGRI által támogatott interaktív innovációs megközelítés, amely az úgynevezett többszereplős megközelítési módon alapul, ösztönzi az együttműködést a különböző, de egymást kiegészítő tudással rendelkező szereplők (kutatók, termelők, tanácsadók, vállalatok, nem kormányzati szervezetek és mások) között, így segít áthidalni a kutatás és a gyakorlat közötti szakadékot, és támogatja az innovációk gyakorlatba való átültetését, különösen a növényvédelem és az integrált növényvédelem területén.

5.4 A PESZTICIDEK FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁRÓL SZÓLÓ IRÁNYELVVEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel foglalkozó munkacsoport Bizottság által szervezett ülései lehetőséget adnak a tagállamok részére, hogy megvitassák a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtását és megosszák egymással a legjobb gyakorlatokat.

A Bizottság kétévente szervez ülést a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel foglalkozó munkacsoport számára, hogy megvitassák a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtását és megosszák egymással a legjobb gyakorlatokat. Emellett a munkacsoport közelmúltbeli ülésein egyes releváns érdekelt felek, például a Pesticide Action Network Europe (PAN), az Európai Növényvédelmi Szövetség (European Crop Protection Association, ECPA) és a SPISE (Standardised Procedure for the Inspection of Sprayers in Europe) mutatták be tevékenységüket.

2019 májusában a Bizottság megszervezte a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel és a növényvédő szerekkel foglalkozó végrehajtási munkacsoport közös ülését,

[42] A következő címen érhető el: SFS-6-2018-2020, https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-food_en.pdf

[43] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-18/agri_factsheets_07_ecological-approaches_ok_1545C778-C5D7-AA24-163D1DD06A4CDF2F_51894.pdf `

[44] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en

[45] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about/operational-groups

amelyen egy integrált növényvédelemről szóló műhelytalálkozóhoz kapcsolódóan a közös érdeklődésre számot tartó kérdésekkel foglalkoztak. A műhelytalálkozó célja az volt, hogy az integrált növényvédelemmel kapcsolatos „Jobb képzés a biztonságosabb élelmiszerekért” képzéseken nyert tapasztalatok alapján segítsék a tagállamokat az integrált növényvédelem végrehajtásának a gazdaságok szintjén történő értékelésében.

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel foglalkozó munkacsoport legutóbbi ülésére 2019 novemberében, az agrár-környezetvédelmi statisztikákkal foglalkozó munkacsoporttal közösen került sor, ahol a kölcsönös érdeklődésre számot tartó – különösen a hasznosabb harmonizált kockázati mutatók kidolgozásával kapcsolatos – kérdésekkel foglalkoztak.

5.5 A PESZTICIDEK FENNTARTHATÓ HASZNÁLATÁRÓL SZÓLÓ IRÁNYELVHEZ KAPCSOLÓDÓ INTERNETES PORTÁL

A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvhez kapcsolódó internetes portál segíti a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel és az integrált növényvédelemmel kapcsolatos releváns információk megosztását a tagállamok és egyéb érdekelt felek között.

2017-ben a Bizottság, a holland elnökség alatt 2016-ban létrehozott, fenntartható növényvédelemmel foglalkozó szakértői csoport javaslatának megfelelően a https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en címen létrehozott egy, kifejezetten a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvnek szentelt portált, hogy elősegítse a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvvel és az integrált növényvédelemmel kapcsolatos releváns információk megosztását.

Huszonhét tagállam[46] összesen 240 weboldalra való hivatkozást adott meg, amelyek téma és tagállam szerint is kereshetők, így segítve a releváns információk megosztását az érdekelt felek között.

5.6 A PESZTICIDEK FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA A JELENLEGI ÉS A JÖVŐBELI KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA KERETÉBEN

[46] Bulgária egyelőre nem bocsátott rendelkezésre a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvhez kapcsolódó portálon megosztandó hivatkozásokat.

A KAP a peszticidek fenntartható használatának számos aspektusát támogatja, a jövőbeli KAP-stratégiai tervek pedig szintén támogatni fogják ezeket.

A jelenlegi KAP több olyan eszközt is magában foglal, amelyek már most relevánsak és hatékonyak a peszticidek fenntartható használatában és az integrált növényvédelemben, és a jövőben még inkább azok lesznek. Ennek egy kulcsfontosságú példája az, hogy hogyan járult hozzá a KAP az ökológiai gazdálkodás jelentős növekedéséhez, aminek következtében a 2000-ben jellemző 2 %-hoz képest 2018-ban a mezőgazdasági hasznosítású területeknek immár 7,5 %-án alkalmaztak ökológiai termelési rendszereket[47].

A jövőre nézve javasolt feltételrendszer[48] magában foglalja majd az integrált növényvédelem elveinek leginkább releváns részeit, különös tekintettel a vetésforgóra, a nem termelési célú mezőgazdasági területek minimális arányára vonatkozó előírásokra, valamint a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv egyéb releváns rendelkezéseire. Fontos, hogy a Bizottság javasolja a termelőknek szóló tanácsadási rendszer integrálásának javítását, a kutatásokkal való jobb integrációt, illetve a KAP hálózatokból történő tudástranszfert. Ezenfelül a javaslat megtartja a jelenleg alkalmazott agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kifizetéseket, amelyek a károsítók elleni védekezés alternatív módszereinek (pl. biológiai módszerek) alkalmazására ösztönzik a termelőket. A jelenlegi KAP tartalmaz a termelőknek nyújtott közvetlen kifizetésekkel támogatott, a környezetbarátabbá válást ösztönző gyakorlatokat, és a jövőben a tagállamoknak nagyobb mozgástere lesz úgynevezett ökorendszerek meghatározására, többek között a peszticidek alternatíváinak támogatására. Az integrált növényvédelem kötelező elveinek egyértelmű meghatározása kulcsfontosságú ezen ösztönző jellegű kifizetések szempontjából, amelyek túlmutatnak a kötelező követelményeken.

Fontos, hogy a tagállamoknak most már be kell mutatniuk a KAP-stratégiai terveikben, hogyan járulnak majd hozzá ezek a tervek a környezet- és éghajlatvédelmi jogszabályok, többek között a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv keretében meghatározott, hosszú távú nemzeti célok eléréséhez. Ez magában foglalja a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv szerinti nemzeti cselekvési terveket, a peszticidhasználat emberi egészségre és környezetre kifejtett kockázatainak és hatásainak csökkentését célzó mennyiségi céljaikkal, célértékeikkel, intézkedésekkel, ütemterveikkel és mutatóikkal együtt. A tagállamok KAP-tervei végrehajtásának eredményeit nyomon fogják követni, és hatásukat a kialakított mutatók segítségével mérik majd. Ez a Bizottság felügyelete mellett biztosítja majd, hogy a KAP a szükségleteknek megfelelően és a zöld megállapodás iránymutatásaival

[47] A következő címen érhető el: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Organic_farming_statistics

[48] A jelenlegi kölcsönös megfeleltetésen és a jövőre nézve javasolt feltételrendszereken keresztül összekapcsolódik a termelők számára a teljes KAP-támogatás kifizetése, valamint a környezetvédelemmel és közegészségüggyel kapcsolatos alapvető szabályok betartása.

összhangban támogatja a peszticidek fenntartható használatát szolgáló mezőgazdasági gyakorlatokat.

5.7 AZ IRÁNYELV FELÜLVIZSGÁLATA

Az irányelv végrehajtásában megállapított különféle gyenge pontok, valamint az érdekelt felek peszticidek használatára vonatkozó jelentős aggályainak fényében a Bizottság értékelni, milyen mértékben érte el az irányelv a benne kitűzött célokat. A jövőben az értékelés eredménye alapján alakulnak majd az „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia, valamint a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia keretében a vegyi peszticidek használatát és kockázatait csökkentő intézkedések, és az eredmények alapul szolgálnak majd a jövőbeli szakpolitikai lehetőségek meghatározásához és támogatásához, beleértve a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv felülvizsgálatát is.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

A tagállamok kevesebb mint egyharmada végezte el az eredeti nemzeti cselekvési terve felülvizsgálatát a jogszabályban meghatározott öt éves határidőn belül. Azon tagállamok közül, amelyek felülvizsgálták nemzeti cselekvési tervüket, a többség nem foglalkozott a Bizottság által az eredeti nemzeti cselekvési tervvel kapcsolatban azonosított gyenge pontokkal, hiszen a felülvizsgált nemzeti cselekvési tervek csupán 20 %-ában állítottak fel magas szintű, eredményfókuszú célértékeket a peszticidhasználat kockázatainak és hatásainak csökkentését célzó hosszú távú stratégia részeként. A nemzeti cselekvési tervek gyenge pontjai ellenére a tagállamok előrehaladást értek el a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásában. A tagállamok többsége átfogó rendszereket alakított ki a kezelők képzésére és minősítésére, valamint több intézkedést is bevezettek a vizek védelme, valamint a peszticidek biztonságos kezelése és tárolása érdekében. Másrészről az integrált növényvédelem végrehajtása alacsony mértékű, és csak korlátozottan állnak rendelkezésre bizonyítékok arra vonatkozóan, hogy az integrált növényvédelem elveit szisztematikusan alkalmazzák-e.

Az 1. harmonizált kockázati mutató azt mutatja, hogy a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv hatálybalépése óta csökkent az Európai Unióban értékesített növényvédő szerekből eredő, az emberi egészségre és a környezetre jelentett kockázat mértéke. Ezenfelül ez a kockázatcsökkenés úgy következett be, hogy az értékesített és felhasznált növényvédő szerek mennyisége viszonylag állandó marad, ami az Európai Unió területén értékesített és felhasznált peszticidek profiljában lezajló változásokat tükrözi. Mindazonáltal azonban a 2. harmonizált kockázati mutató alapján emelkedett a rendkívüli engedélyezések száma. Ugyanakkor még mindig jelentős lehetőség van a kockázatok további csökkentésére a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv teljesebb mértékű végrehajtásával, és különösen az integrált növényvédelem szélesebb körben való alkalmazásával, többek között a

károsítók elleni védekezést szolgáló, nem vegyi technológiák szélesebb körben való felhasználásával. A Számvevőszék közelmúltbeli ajánlásaival összhangban a Bizottság is elkötelezte magát további mutatók kidolgozására, amelyek jobban tükrözik majd a peszticidhasználat változásait és az ahhoz kapcsolódó kockázatokat, különös tekintettel a rendkívüli engedélyezésekre.

A Bizottságban folyó munka a fent bemutatott intézkedéseknek, valamint az ellenőrzéseknek, a nyomon követésnek és képzéseknek köszönhetően sikeresen biztosította, hogy a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtása javuló tendenciát mutat, még ha a nemzeti cselekvési tervek minősége nem is. Azokan az esetekben, amikor a tagállamok nem teljesítik a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvből eredő kötelezettségeiket, a Bizottság jelenleg mérlegeli további lépések megtételét, beleértve a kötelezettségszegési eljárások indítását is. Az értékeléssel egy időben a Bizottság el fogja készíteni a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv felülvizsgálatára vonatkozó jogalkotási javaslatát.

Végül pedig az „A termelőtől a fogyasztóig” és a biológiai sokféleségre vonatkozó stratégia keretében a Bizottság lépéseket fog tenni a vegyi peszticidek használatának és kockázatainak 2030-ig 50 %-kal való csökkentése érdekében, valamint a veszélyesebb peszticidek felhasználásának 2030-ig 50 %-kal való csökkentése érdekében. E célból a Bizottság felül fogja vizsgálni a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvet, javítani fogja az integrált növényvédelemre vonatkozó rendelkezéseket, és támogatni fogja a terményeknek a károsítókkal és a betegségekkel szembeni védelme alternatív módjainak szélesebb körű használatát.